

N:o 25.

Af Herr Dickson, Axel, angående räntans fullständiga frigifvande.

Då erfarenheten visat, att den af 1862—63 års Riksdag föreslagna och af Hans Majestät 1864 fastställda förändring af 9 Kap. 6 § Handels-balken verkat derhän, att de lånesökande, som endast kunnat erbjuda inteckningar såsom säkerhet, blott undantagsvis kunnat erhålla lån, emedan räntan för lån emot sådan säkerhet varit bestämd till högst sex procent, under det att långifvare kunnat, mot fullkomligt goda säkerheter, betinga sig betydligt högre ränta, och då den uti ofvannämnda förändring föreskrifna bestämmelse, att förskrifningar mot högre ränta än sex procent ej må öfverskrida en tid af sex månader, endast länder till besvär för såväl låntagare, som för långifvare, får jag härmed vördsamt föreslå:

att § 6 uti 9 Kap. Handels-balken må helt och hållet utgå och att följaktligen fullkomlig frihet i aftal emellan långifvare och låntagare må ega rum.

Stockholm den 29 Januari 1867.

Axel Dickson.

N:o 26.

Af Herr De Laval, angående anvisande af medel för omreglering af de högre elementarläroverken i riket.

Genom de anslag, som Rikets Ständer i sednare tider beviljat, hafva för landets ungdom ökade och lättade tillfällen blifvit beredda, att vinna fullständig elementar-undervisning. För sådant ändamål hafva åt icke mindre än 14 läroverks

i landets särskilda delar gifvits den tillökning och organisation att från dem, liksom från förutvarande 13 högre elementar-undervisningsverk, lärjungarne afgå till akademierna efter förut aflagd maturitetsexamen. I nämnda hänseende äro de nya och de gamla elementar-läroverken likställda; men den organisation, hvarigenom, enligt Rikets Ständers beslut vid 1856—58 årens riksdag, sådant tillvägabragtes, synes icke hafva haft till föremål att bereda någon likställighet emellan dessa läroverk, hvad angår deras förmåga och krafter att meddela åt lärjungarne den kunskap och bildning, som i de begge högsta klasserna, motsvarande de fordna gymnasier, utgöra föremål för undervisningen; utan att, på sätt skyndsammast ske kunde, afhjelpa de behof och anspråk på flera och lättare tillgängliga tillfällen till undervisning, som, öfverallt i landet framträdande, icke kunde lemnas utan afseende. Till ett sådant förfarande förefanns ock då anledning dels i fåtalet af lärjungar, som kunde begagna en sådan högre undervisning, dels i den ökade kostnad, som dessa läroverks fullständigare organisation i berörda hänseende skulle hafva medfört, utan att det då ännu kunde anses vara oafvisligen af nöden — och den omständigheten att likställighet i lärarekrafter för den högre bildningen redan då lemnades de tre nya elementarläroverk, i Upsala, Örebro och Lund, der lärjungarnes antal i de högre klasserna gjorde sådant oundvikligen nödvändigt, bekräftar ríttigheten af omförmälda åsigt om anledningen dertill att organisationen vid de öfriga nya läroverken lemnades ofullkomnad. Under den tid som sedermera förflutit, hafva dock dessa förhållanden undergått väsendtlig förändring, så att vid flera af de nya läroverken med 5 lektorer, inberäknadt rektor, antalet lärjungar, som kräfva den högre undervisningens meddelande, öfverstiger eller närmar sig antalet af sådana vid några äldre läroverk, der dylik undervisning lemnas af 8 lektorer, inberäknadt rektor. Då så nu eger rum, synes tiden ock vara för handen att fullborda hvad som vid förra regleringen lemnades ofullkomnadt. För en sådan åtgärd tala dels det förhållande, att enligt Kongl. Maj:ts nådiga Stadga för elementarläroverken, undervisningstimmarne i 6:te och 7:de klasserna uppgå till minst 150 i veckan, och att då rektor icke har skyldighet att deraf upptaga mera än 16 timmar, sju lektorer erfordras för undervisningens meddelande under de återstående 134 timmarne; dels den omständigheten, att adjunkternes undervisningsskyldighet desto mindre bör, såsom nu måste ega rum vid de flesta nya läroverken, i viss mån utsträckas jemväl till de tvänne högsta klasserna, som de aflägga undervisningsprof endast för 5:te klassen och sakna mot en högre undervisningsskyldighet svarande löneförmåner; dels det numera tillkomna stadgandet om afgångsexamen, hvarigenom de fåtaliga lektorerna vid de nya läroverken betungas med en vidsträcktare examensskyldighet, än som åligger lektorerna vid de äldre; dels ock det hinder, som, då lektorernes antal är ringare än 8, till följd af åliggandet att undervisa i flera ämnen, måste för en hvar af dem uppstå mot möjligheten att, så långt som önskligt vore, följa och leda lärjungarnes framsteg i hvarje honom tillkommande undervisningsämne.

Vill man särskildt jemföra läroverket i Falun med de äldre, hvilka i det hela hafva samma eller mindre antal lärjungar, så befinnas tre af dem i Gefle, Strengnäs och Westerås vara försedda med 8 lektorer, men deremot vid de begge förstnämnda, färre lärjungar begagna undervisningen i 6:te och 7:de klasserna, än som för det närvarande der taga undervisning vid läroverket i Falun; och förekommer i afseende på detta sistnämnda för öfrigt, att, enligt den vid 1856—58 årens riksdag tillämpade, af Kongl. Maj:t genom cirkulär till Domkapitlen i November sistberörda är gillade åsigt, att 16 lärare behöfvas för 200 lärjungar samt ytterligare

en för hvarje trettiotal derutöfver, vid detta läroverk, som nu har mera än 260 lärjungar, skulle erfordras minst 18 lärare, men att, inberäknadt de vid sistlidne riksdag beviljade, löner endast finnas anslagna för 6 lektorer och 11 adjunkter.

Till närmare upplysning om här ofvan uppgifna förhållanden bifogas härvid en tablå öfver lärarnes och lärjungarnes antal vid rikets högre elementarläroverk under vårterminen år 1865 m. m.

Då af det ofvan anförda ostridigt framgår att, om man vill i landets särskilda delar lika främja den högre elementar-undervisningen; så måste man åt alla högre eller fullständiga elementar-läroverk gifva lika lärarekrafter i de, mot de fordna gymnasierna svarande 6:te och 7:de klasserna af de nuvarande läroverken, men låta adjunkternes antal vid desamma bestämmas af det återstående behovet; och är det i öfvertygelse om sanningen häraf, som jag härmed vördsamt vågar föreslå, att Riksdagen

dels måtte anslå erforderliga medel för en sådan reglering af de högre elementar-läroverken i Riket, att vid hvardera af dem löner må varda att tillgå för 8 lektorer och det antal adjunkter, som derutöfver kan erfordras, med iakttagande deraf att 16 lärare böra förefinnas för 200 lärjungar, samt ytterligare en lärare för hvarje fullt trettiotal derutöfver af läroverkets lärjungar;

dels ock, i öfverensstämmelse dermed, samt jemväl oberoende af det beslut, som vid denna riksdag må fattas i förestående moment, för läroverket i Falun måtte nu bevilja anslag till lön för en lektor med 2,000 R:dr, äfvensom 1,000 R:dr till att dermed vid nästinträffande adjunkts-ledighet förhöja den med sålunda ledigblifna befattningen åtföljande lön till 2,000 R:dr, såsom lön för den 8:de lektorn vid nämnda läroverk.

Om remiss till Stats-Utskottet af denna motion vågar jag ock vördsamt anhålla.

Stockholm den 29 Januari 1867.

P. de Laval.

Läroverk.

Gamla.

Nya.

	Lektorer.	Adjunkter.	Lärjungarnes			Lektorer.	Adjunkter.	Lärjungarnes	
			hela antal.	antal i 6:te & 7:de kl.				hela antal.	antal i 6:te & 7:de kl.
Skara	8	13	480	161	Upsala	8	14	506	97
Göteborg	8	13	559	86	Örebro	8	14	565	138
Linköping	8	12	491	112	Lund	8	12	506	89
Calmar	8	12	407	59	Jönköping	6	11	353	49
Westerås	8	10	271	67	Falun *	5	10	256	30
Wexiö	8	10	377	77	Malmö	5	10	307	36
Carlstad	8	9	327	62	Norrköping	5	8	273	33
Gefle	8	8	258	32	Wenersborg	5	8	244	39
Strengnäs	8	7	153	46	Nyköping	5	8	179	29
Hernösand	7	7	192	53	Carlskrona	5	8	234	29
Wisby	5	9	204	26	Christianstad	5	8	253	44
Stockholm	8	—	93	93	Östersund	5	8	145	17
„ Elementarskolan	8	11?	296	41	Umeå	5	8	184	44
					Halmstad	5	7	118	

* Lärjungarnes hela antal uppgår numerä till 293, deraf i 6:te och 7:de klasserna 53.